

Vårsådd av fånggrödor i höstvet

av Anders Olsson, HIR-rådgivare, Hushållningssällskapet Malmöhus

Inledning

Intresset för fånggrödor fortsätter att öka. Fjolårets försök visade att det är viktigt att så fånggrödan tidigt på våren för att säkerställa en god etableringen. Engelskt rajgräs var lättare att etablera och hade större tillväxt under hösten jämfört med rödsvingel. Detta har också visat sig i praktiken. I årets försök undersöktes bl. a. skillnaderna mellan en tidig och en sen engelsk rajgrässort samt sådd av vitsenap och oljerättika under sommaren. De sistnämnda arterna är inte tillåtna som fånggrödor för miljöstödet men kan komma att bli aktuella i framtiden.

Försöksplan

Försöksserien genomfördes på fyra platser i Skåne (tabell 1). Fånggrödorna (tabell 2) såddes in i slutet av mars och i juni/juli genom bredspridning utan att utsädet myllades. I mars såddes fånggrödorna med upplyfta släpbillar och i juni/juli för hand. Utsädesmängderna var 8 kg/ha för gräsblandningarna varav 10 viktsprocent var rödklöver. Oljerättika och vitsenap såddes med 10 kg/ha. Försöksplatserna ogräsbekämpades med max 1,5 l/ha isoproturon (Cougar/Arelon) på hösten för att inte påverka etableringen av fånggrödorna på våren. Gödsling, svamp- och insektsbekämpning genomfördes som fältet i övrigt.

Vid höstvetes skörd i slutet av augusti graderades fånggrödornas marktäckning (%) och i slutet av oktober, efter hösttillväxtens avstannande, klipptes 0,5 m² provytor vid markytan. Mängden biomassa och kväveinnehållet i fånggrödorna mättes.

Tabell 1. Fyra försöksplatser ingick i L3-2259 under 2002

försöksplats	jordart	höstvetesort	avkastningsnivå höstvete (dt/ha)
Wideröra gård, Vallåkra	mf I Mo	Ritmo	100
Kastanjegården, Lund	mmh mo LL	Tarso	80
S. Varalöv, Ängelholm	nmh I Mo	Meridien	75
Sandby gård, Borrby	mmh I Mo	Olivin	100

Tabell 2. Fröblandningar, sorter och insåningstidpunkter

försöksled och fröblandning	sort	insåningstidpunkt
A. utan fånggröda		
B. engelskt rajgräs + rödklöver	Tove (tidig) + Fanny	25-28 mars
C. engelskt rajgräs + rödklöver	Condesa ¹ (sen) + Fanny	— II —
D. rödsvingel + rödklöver	Rubin ² + Fanny	— II —
E. engelskt rajgräs + rödklöver	Tove + Fanny	17-18 juni ³ , 10-12 juli ⁴
F. vitsenap	Mustang	— II —
G. oljerättika		— II —

¹ Condesa är 12 till 14 dagar senare än Tove.

² Rubin är en skuggtålig och utlöpande sort.

³ Sandby gård & S. Varalöv

⁴ Kastanjegården & Wideröra gård

Försöksresultat

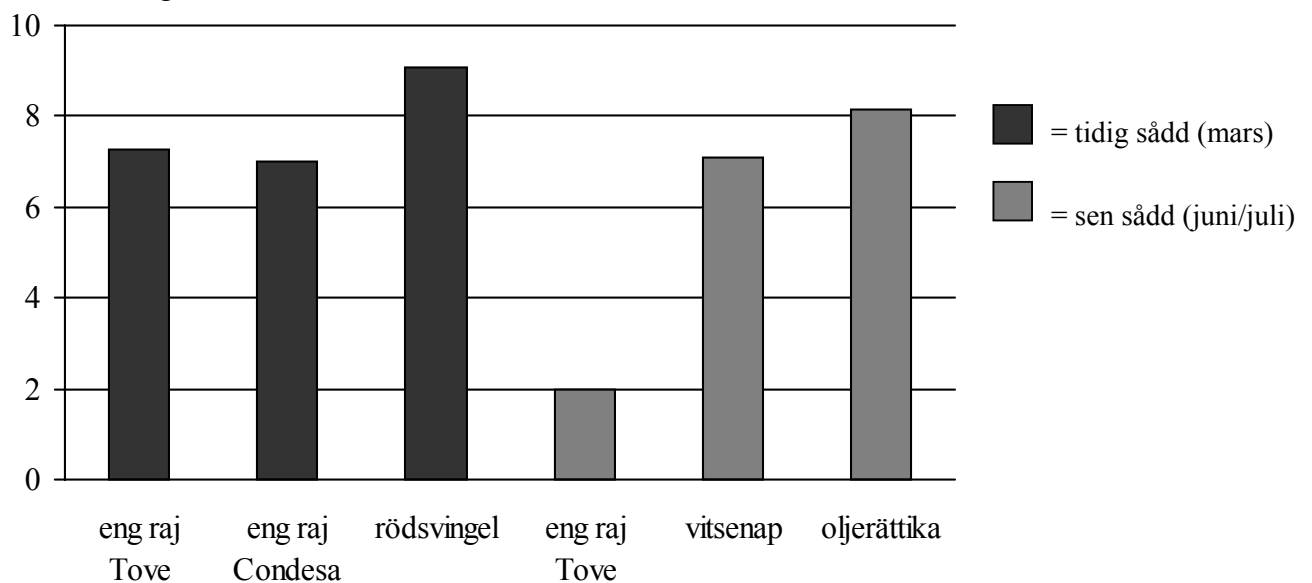
Höstvetes avkastning

De insådd fånggrödorna påverkade inte höstvetes avkastning. Tidigare försök med vårsådda fånggrödor har inte heller visat på någon negativ påverkan på höstveteavkastningen. På Sandby gård var höstvetet så kraftigt att inga fånggrödeplantor överlevde sommaren.

Fånggrödornas marktäckning i slutet av augusti

Efter sådden av fånggrödorna i mars infann sig en ovanligt lång torrperiod. Trots detta etablerade sig fånggrödorna relativt bra men biomassan och marktäckningen vid höstvetes skörd var relativt liten (figur 1). I medeltal var det endast små skillnader mellan de olika arterna och insåningstidpunkterna, förutom för det engelska rajgräset som såddes i juni/juli. Det etablerade sig betydligt sämre jämfört med vitsenap och oljerättika. Det var stor variation mellan de olika försöksplatserna och marktäckningen varierade mellan 0 och 20%.

marktäckning, %

Figur 1. Fånggrödornas marktäckning vid höstvetes skörd (3 försök).

Fånggrödornas höstillväxt

Skörden av provytorna i slutet av oktober visade stor variation mellan de olika försöksplatserna och mängden biomassa på de olika försöksplatserna finns redovisade i figur 2. På Wideröra gård etablerade sig vitsenap och oljerättika bäst och nådde dubbelt så stor biomassa som övriga fånggrödor. Det var ingen skillnad mellan sen och tidig rajgrässort och rödsvingel.

I försöket i S. Varalöv etablerade sig rödklövern mycket bra och det var i genomsnitt mer rödklöver i rutorna än gräs, trots att utsädesmängden var 0,8 kg/ha. Detta beror delvis på den lägre skördenivån som gav klövern en chans att etablera sig till skillnad från ett kraftigt och frodiga bestånd som blir för mörkt för klövern. Engelskt rajgräs hade dubbelt så stor höstillväxt som rödsvingel och det var ingen skillnad mellan tidig och sen rajgrässort. Vitsenap och oljerättika etablerade sig betydligt sämre här, troligtvis på grund av för tidig sådd (18 juni). För lite ljus kom ner till plantorna under etableringen.

På Kastanjegården i Lund visade vitsenap och oljerättika sin stora potential att växa sig kraftiga under hösten och mellan 2 och 2,4 ton torrsbstans/ha torrsbstans uppmättes för oljerättika respektive vitsenap. Gräsen etablerade sig också bra och det var ingen skillnad mellan tidig och sen rajgrässort och rödsvingel. Julisådden av engelskt rajgräs gav ca hälften så stor biomassaökning under hösten som tidigt sådd rajgräs. Mängden rödklöver var endast liten och det beror troligtvis på att försöket sprutades med Starane i slutet av april.

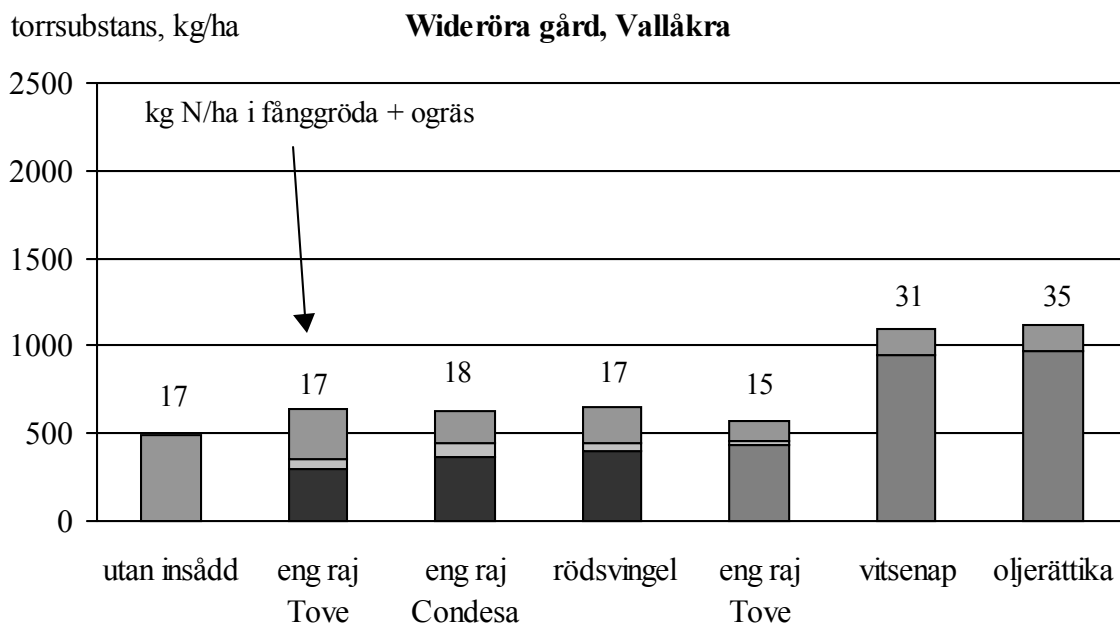
På samtliga försöksplatser minskade fånggrödorna effektivt mängden ogräs. Ju mer fånggrödan växte under hösten desto effektivare hölls ogräsen tillbaka.

Fånggrödornas kväveinnehåll

Vitsenap och oljerättika tog upp mest kväve av samtliga fånggrödor där dessa etablerade sig bra. På Kastanjegården i Lund fanns ca 70 kg kväve/ha i vitsenapen och med rötterna inkluderat kan vitsenapen ha tagit upp närmare 100 kg kväve/ha (figur 2). Oljerättikan tog upp ca 50 kg kväve/ha och med den kraftiga pålroten som inte är medräknad i försöket är det totala kväveupptaget troligtvis också närmare 100 kg kväve/ha. I likhet med fjolårets försök innehöll gräsen endast mellan ca 5 och 15 kg kväve/ha ovan jord. Det var ingen skillnad mellan sen och tidig rajgrässort.

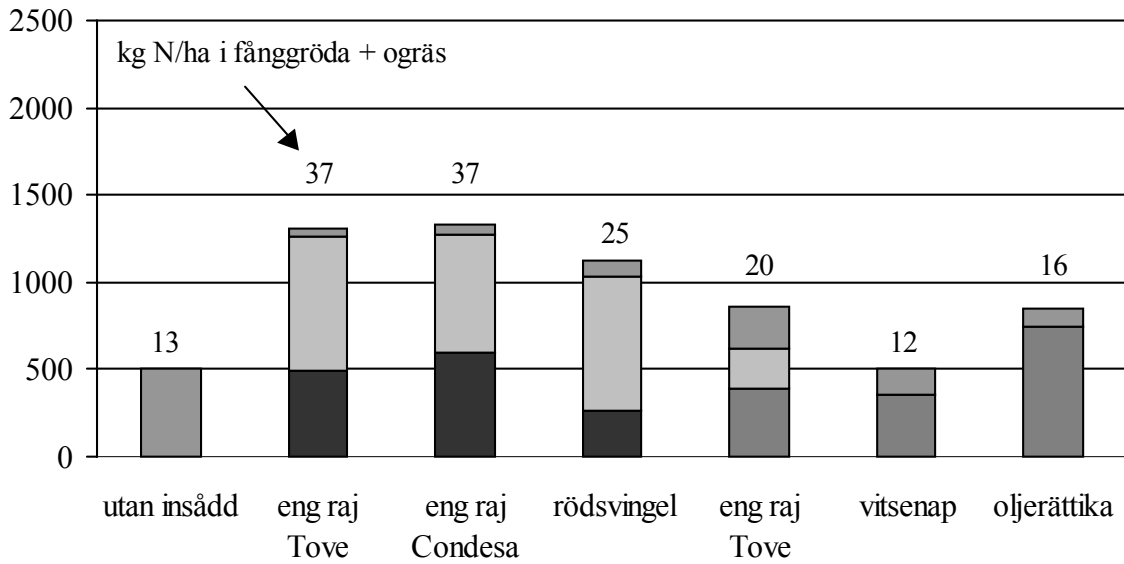
Slutsatser

- Etableringen och höstillväxten hos engelskt rajgräs påverkades inte om det var en tidig eller sen sort.
- Det finns en betydligt större potential i höstillväxt för oljerättika och vitsenap än för gräs, insådda tidigt på våren. Förutsättningen är att oljerättika och vitsenap etablerar sig bra under sommaren.
- I kraftiga och frodiga höstvetebestånd är risken stor att fånggrödan dör, oavsett om fånggrödan är tidigt sådd (i mars).
- Insådda fånggrödor minskar effektivt mängden ogräs under hösten.

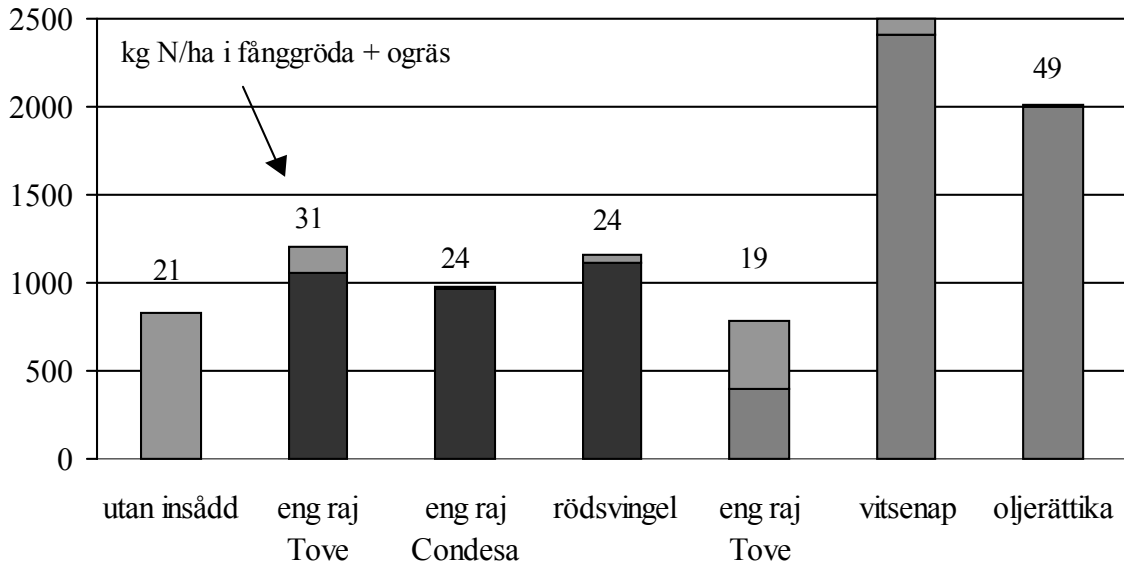
torrsubstans, kg/ha

S. Varalöv, Ängelholm

torrsubstans, kg/ha

Kastanjegården, Lund

Figur 2. Biomassa och kväveinnehåll sent på hösten (20 oktober) på de tre försöksplatserna.

- = tidig sådd (mars)
- = sen sådd (juni/juli)
- = ogräs
- = klöver

